

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:06.01.2023 ✓Accepted/Kabul:30.01.2023

DOI:10.30794/pausbed.1230506

Research Article/Araştırma Makalesi

Boztilki, M. (2023). "Neden Gitmek İstiyorlar? Z Kuşağı Kadınların Göç Etme İstekleri Hakkında Bir Araştırma", *Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 55, Denizli, ss.157-172.

NEDEN GİTMEK İSTİYORLAR? Z KUŞAĞI KADINLARIN GÖÇ ETME İSTEKLERİ HAKKINDA BİR ARAŞTIRMA

Melike BOZTILKI*

Öz

Bu çalışmada Türkiye’de yaşayan ‘Z Kuşağı’ genç kadınların yurt dışına göç istekleri ve göç etmek isteme sebepleri araştırılmıştır. 18-26 yaşları arasında 561 kadının katıldığı çalışmada yaşam memnuniyet düzeyi ve kişilik özelliği değişkenlerinin göç etme isteği üzerindeki etkileri de incelenmiştir. Araştırma sonunda katılımcıların büyük bölümünün yurt dışında gelirlerini artırmak veya eğitim almak amaçlarıyla, geçici süreli yaşamak istedikleri belirlenmiştir. Yurt dışında bir ülkeye kalıcı olarak yerleşmek isteyen kadınların ise düşük yaşama memnuniyetine sahip oldukları ve kalıcı olarak göç etme isteklerinin kaynağının ‘kimlik ayrımcılığına uğramamak’ ve ‘daha özgür şekilde yaşamak’ olduğu görülmüştür. Genç kadınların yaşam memnuniyetleri düştükçe yurt dışında yaşama istekleri artmaktadır. Kişilik özellikleri itibarıyla deneyime açıklık, göç isteğini artırmaktadır.

Anahtar kelimeler: Z kuşağı, Göç etme isteği, Kişilik özellikleri, Yaşam memnuniyeti.

WHY DO THEY WANT TO GO? A STUDY ON THE IMMIGRATION WILLINGNESS OF GENERATION Z WOMEN

Abstract

This study examined the tendencies towards moving abroad among the young, 'Generation Z' women living in Turkey. Carried out with the participation of 561 women between the ages of 18-26, the life satisfaction and personality traits of the participants were examined in terms of their effects on their desire to migrate. The result of the research determined that most of the participants wanted to live abroad for a temporary period of time in order to increase their education or income level. When the situation of women who wanted to settle permanently abroad was examined, it was observed that they had the lowest life satisfaction in Turkey and they wanted to migrate permanently in order "to live freely" and "not to face identity discrimination". As the life satisfaction of young women decreased, their desire to live abroad increased. In terms of personality traits, it was determined that extroverted and open to experience young women had a higher desire to migrate.

Key words: Generation Z, Willingness to migrate, Personality traits, Life satisfaction.

*Dr. Öğr. Üyesi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, İSTANBUL.
e-posta:mboztilki@gmail.com (<https://orcid.org/0000-0002-7892-3847>)

Giriş

Türkiye uluslararası göç yolları üzerinde yer alması nedeniyle her yıl özellikle Avrupa'ya göç etmek isteyen çok sayıda göçmenin yolunun düştüğü bir ülkedir ancak kendi vatandaşlarının yurt dışına göç eğilimleri itibarıyla göç veren bir ülke olarak tanımlanamaz. Zira bugün yurt dışında yaşayan 6,5 milyon Türk'ün önemli bölümü 1960'lar ve 1970'lerde Avrupa'ya göç eden kişiler ile onların ikinci ve üçüncü kuşak çocuklarıdır. Takip eden dönemlerde ise Türk vatandaşlarının yurt dışına göç eğilimleri düşük düzeyde kalmıştır. Örneğin 2010'lu yıllar boyunca yurt dışına göç eden Türk vatandaşı sayısı her yıl için 100 bin civarındadır (TUİK, 2020).

2019 yılından bu yana ise yurt dışına göç eden Türk vatandaşlarının sayısı resmi olarak açıklanmamaktadır. Bu nedenle yurt dışına göç eden Türk vatandaşı sayısında bir değişiklik olup olmadığı belirsizdir. Son yıllarda gençlerin yurt dışına göç etme isteklerini özellikle sosyal medyada sıklıkla dile getirmeleri ise yurt dışına göç konusuna ilginin arttığına dair bir gösterge olarak değerlendirilebilir. Yeditepe Üniversitesi'nin 2020 yılında gerçekleştirdiği araştırmada ise 18-30 yaş arası gençlerin %77'si yurt dışına göç etmek istediklerini belirtmişlerdir (Gençlik Araştırması, 2020).

Dünyanın hemen her noktasındaki gençler için sosyal medyanın, hedef ülkelerdeki sosyal ağlara dahil olmayı ve göç sonrası yaşamla ilgili bilgi sahibi olmayı kolaylaştırarak göç etmeyi cazip bir seçenek haline getirdiği bilinmektedir. Dolayısıyla 'dijital dünyanın yerlileri' olarak tanımlanan Z kuşağı gençler açısından göçün, kolaylaştırıcı diğer pek çok faktör yanında sosyal medyanın etkileriyle de her zamankinden fazla ilgi çekiyor olması mümkündür.

Türkiye'den yurt dışına yapılan göçlerde kadınların durumu incelendiğinde ise göçlerin en yoğun olduğu dönemlerde dahi kadın göçmen sayısının erkeklere kıyasla son derece düşük kaldığı görülmektedir. 1960'lar ve 70'lerdeki büyük göç dalgaları ve takip eden süreçte kadınlar yurt dışına genellikle aile birleşmesi, evlilik gibi amaçlarla göç etmişlerdir (Timmerman, 2011; Şimşek, 2013; Koşar-Akçapar, 2007). Türk kadınların yurt dışına göç eğilimleri 2010'larda da düşük kalmıştır. Örneğin 2019 yılında yalnızca 33 bin Türk kadını yurt dışına göç etmiştir (TUİK, 2020).

Dünyada kadın göçleri çalışma, eğitim ve cinsiyet temelli ayrımcılığa maruz kalmamak gibi farklı amaçlarla gerçekleşse ve çalışma amaçlı göç genellikle erkeklerle ilişkilendirilse de doğduğu ülkeden farklı bir ülkede çalışan milyonlarca kadın vardır. Türkiye'deki genç işsizlik oranlarının yükselişi, kadın istihdam oranlarının düşmesi gibi nedenlerle yurt dışına göçün genç kadınların ilgisini geçmişte olduğundan daha fazla çekmesi beklenebilir.

Kadınların eğitim seviyeleri ve şehirleşme oranları yükseldikçe eğitim almak, kişisel özgürlük alanlarını geliştirerek özgün bir kimlik kazanmak gibi amaçlarla göç eğilimlerinin arttığı bilinmektedir. Z kuşağı Türkiye'de kız çocukların eğitim ortalamasının en yüksek olduğu kuşaktır. Bu kuşağa dahil kızlarda lise düzeyinde okullaşma oranı %89.29'dur. 25 yaş ve altı yükseköğrenime devam eden kadın öğrenci sayısı ise 611 bindir (MEB, 2022; YÖK, 2022). Dolayısıyla eğitim düzeyi yüksek ancak iş bulmakta zorlanan genç kadınlar açısından yurt dışına göçün ilgi çekici bir alternatifte dönüşmüş olması beklenebilir.

1. Dünyada Kadın Göçü Literatürü ve Araştırma Hipotezleri

Uluslararası serbest göç, genellikle genç erkeklerin çalışmak üzere ülkeler arası hareketliliğiyle özdeşleştirilen bir eylemdir. Oysa uluslararası göçlerin yarıya yakını kadınlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Örneğin 2019'da tüm dünyada göç edenlerin %47.9'u kadınlardır. Hedef ülkenin Avrupa ve Kuzey Amerika olduğu göçlerde ise bu oran %52'ye çıkmaktadır (UN, 2019).

Uluslararası göç erkeklerle özdeşleştirildiği için konuyla ilgili çalışmalar da büyük oranda erkek göçlerine odaklanmış, alana hakim kuramlar da bu araştırmaların bulgularıyla şekillenmiştir. Kadın göçleri ise 1960 ve 70'lerden itibaren incelenmeye başlanmıştır. "Eş odaklı göç" yaklaşımını da ortaya çıkaran bu ilk dönem çalışmalarda kendisinden önce göç etmiş eşleriyle bir araya gelmek veya evlenmek için gelişmekte olan ülkelerden Avrupa'ya göç eden, genellikle düşük eğitim düzeyinden kadınlar incelenmiştir (Shihadeh, 1991). Kadınların aileleri ve eşlerinin peşindeki edilgen özneler olarak ele alınmaları nedeniyle eleştirilen bu çalışmaların ardından, toplumsal cinsiyet perspektifine sahip, doğrudan kadın göçüne odaklanan çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

Afrika, Güneydoğu ve Orta Asya, Latin Amerika ülkelerinden çalışmak üzere Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerine göç eden kadınlar, kadın göçü çalışmalarında sıklıkla ele alınan gruplardandır. Gelişmiş ülkelerde yaşlı nüfusun artması ve kadınların istihdama katılım oranlarının yüksekliği; ev işçiliği, yaşlı, hasta ve çocuk bakım hizmetlerinin görülmesi amacıyla ucuz kadın emeğine olan talebi artırmış ve düşük eğitim düzeyinden pek çok kadın, bu talebi karşılamak üzere göç etmeye başlamıştır (Lutz, 2011). Elbette bu göçmen kadınlar arasında kendi ülkelerinin standartlarına göre yüksek eğitim ve niteliklere sahip olanlar da vardır. Ancak onlar da göç ettikleri gelişmiş ülkelerde işgücü piyasaları açısından “düşük nitelikli” olarak değerlendirilmekte ve eğitilmiş olsalar da düşük nitelikli işlerin ötesine nadiren geçebilmektedirler (Petrozziello, 2013).

Serbest göçte göç kararının, yaşam amaçları ile itici ve çekici faktörlerin değerlendirildiği rasyonel bir karar verme süreci sonunda alındığı kabul edilir (Hadler, 2006). Ancak gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere doğru yapılan kadın göçlerinin önemli bölümü bu tanımın istisnasıdır. Zira gelişmekte olan ülke kadınların göç etme kararını, bireysel tercihlerinden ziyade uluslararası düzenlemeler, kültürel ve dini baskılar, cinsiyet eşitsizliği kaynaklı sorunların etkisiyle verdikleri belirtilmektedir (Salih, 2011). Örneğin kendi ülkelerinde eğitim alamayan, erken yaşta evlendirilen, kadın sünnetine zorlanan, evlenmeden çocuk sahibi olduğu veya boşandığı için damgalanan kadınların göçleri kültür, yoksulluk ve toplumsal cinsiyet rollerinin itici etkileriyle gerçekleşmektedir (Fleury, 2016; IOM, 2019; UNDESA, 2015; Birchall, 2016). Esasen cinsiyet temelli ayrımcılıktan kaçış Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi’nde (1951) iltica gerekçesi olarak tanımlanmamıştır. Ancak 1990’larda ilk olarak Kanada, cinsiyet temelli zulüm ve ayrımcılık biçimlerine maruz kalan kadınlara iltica hakkını tanımış, sonrasında kadınların bu tür hak ihlallerine karşı vatandaşı oldukları devlet tarafından korunmamaları durumunda sığınmacı statüsü almaları yaklaşımı diğer gelişmiş ülkeler tarafından da benimsenmiştir. Bugün kadınlar toplumsal cinsiyet eşitsizliği, baskı ve damgalanma gibi nedenlerle göç ederek sığınma talebinde bulunabilmektedir (McAdam, 2020).

Gelişmiş ülke kadınlarının göç hareketliliğinde ise devreye farklı dinamikler girmektedir (Hall, 2021). Örneğin Avrupa’da genç erkeklerin göç hareketliliğinde temel motivasyon çalışmak iken, kadınlar daha ziyade eğitim alma amacıyla göç etmektedir. Avrupa Birliği üyesi ülkelerde yapılan çalışmalar genç kadınların göç etme isteklerinin erkeklerden düşük olduğunu ancak kadınların eğitim düzeyleri yükseldikçe göç isteklerinin de arttığını göstermektedir (Vandenbrande, 2006). Örneğin İrlandalı gençlerle yapılan bir çalışmada (Cairns, Growiec ve Smyth, 2012) “yüksek eğitilmiş ve şehirde yaşayan bir kadın olma”nın yurt dışına göç istekliliğini artıran en temel özellikler olduğu belirlenmiştir. Bu bilgiler ışığında bu araştırmanın temel amacı, Türkiye’de Z kuşağı kadınların yurt dışına göç etme isteklerinin ve isteklerinin kaynaklarının belirlenmesidir.

Göç etme isteği ile bu isteği eyleme dönüştürmek aynı şey değildir (Cairns ve Smyth 2011). Dolayısıyla göç etmek isteyenlerin tamamının göç etmesi beklenemez. Ancak gençlerin hangi nedenlerle göç etmek istediklerinin belirlenmesi; yaşamlarında hangi noktalarda zorlandıklarının, yaşamlarını ne yönde değiştirmek ve nasıl geliştirmek isteklerinin anlaşılmasını açısından önemlidir.

Kadınların yaşam memnuniyetleri ile kişilik özelliklerinin göç istekleri üzerinde etki oluşturup oluşturmadığının da incelendiği bu araştırmanın sonuçlarının, Türkiye’deki genç kadınların yaşam deneyimlerine ve mücadelelerinin yoğunlaştığı alanlara, ayrıca topluma uyumlarını güçleştiren faktörlere ilişkin fikir verecek olması araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

1.1. Araştırma Hipotezleri

Araştırmanın hipotezleri yurtdışında yaşama amacı ile yaşam memnuniyeti ve kişilik özelliklerinin etkisini anlamaya yöneliktir.

1.1.1. Yurt dışında yaşama amacıyla ilgili hipotez

H₁: Z kuşağı kadınlar en çok gelirden artış sağlayarak ve eğitim alarak yaşam kalitelerini artırmak amaçlarıyla yurt dışında yaşamak istemektedir.

Göç literatürüne göre pek çok kadın yaşam kalitesini arttırmak için göç etmektedir. *Yaşamın farklı alanlarındaki iyilik haline ilişkin bireysel algı* olarak tanımlanan yaşam kalitesi (Wenger vd, 1984) eğitim, sağlık, çevresel şartlar gibi pek çok değişkenden etkilenir ve yalnızca gelirden sağlanacak artış yaşam kalitesini yükseltmeyebilir. Ancak maddi ihtiyaçların zorlanmadan karşılanması da yaşam kalitesi açısından temel bir şarttır.

Z kuşağı kadınlar, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en yüksek eğitim düzeyine sahiptir. Bunun yanında Türkiye’de her düzeyde eğitim ücretsiz olarak alınabilmektedir. Ancak dil öğrenme, nitelikleri geliştirme gibi amaçlarla farklı ülkelere gitmek, özellikle eğitim düzeyi yüksek gençler arasında ilgi görmeye devam etmektedir.

1.1.2. Kişilik özellikleri, yaşam memnuniyeti ve göç etme isteğiyle ilgili hipotezler

H_{2a}: Dışa dönük kişilik özellikleri yüksek kadınların yaşam memnuniyetleri, sorumluluk sahibi ve uyumlu yönleri yüksek kadınlardan daha fazladır.

H_{2b}: Sorumluluk sahibi ve uyumlu kişiliğe sahip kadınların yurt dışına göç etme eğilimleri, dışa dönük kadınlardan daha azdır.

Yeni deneyimlere açıklık, kolayca risk alma gibi kişilik özelliklerinin göç etme kararını kolaylaştırması beklenir. Konuyla ilgili çalışmalar, belli kişilik özelliklerini taşıyan kişilerin göçe daha eğilimli olduğunu göstermektedir. Buna göre “Mobisentrik” olarak da tanımlanan dışa dönük ve deneyimlere açık kişilerin göç isteklilikleri ve göç etme oranları, içe dönük, duygusal açıdan istikrarlı, sorumluluk sahibi ve dengeli kişilik özellikleri taşıyan kişilerden yüksektir (Jokela, 2008; Campbell, 2018; Fouarge, Özer ve Seegers, 2019; El Othman vd, 2020).

Kişilik tipleri insanların karar verme stillerini de etkilemektedir. Buna göre insanlar karar verme stilleri bağlamında *bağımlı, kaçınan, kendiliğinden, rasyonel ve sezgisel* olarak beşe ayrılırlar (Scott ve Bruce, 1995). Dışa dönükler etraflıca düşünmeden hızlıca karar verme eğilimindeyken sorumluluk sahibi kişilikler mantıklı ve müzakereye dayanan süreçler sonunda karar verirler (Bayram ve Aydemir-Dev, 2017). Kişilik özelliklerinin karar verme stilleriyle etkileşimi bağlamında da kadınların göç istekliliklerini etkilemesi beklenebilir. Zira erkek göçlerinden farklı olarak kadın göçlerinde aile ve sosyal çevrenin kararları büyük etki oluşturabilmekte; aile içi sorumluluklar veya tek başına göç etmeye yönelik eleştiriler pek çok kadın için göçü engellemektedir. Türk toplumunda da önemli kararlarda aile içi sorumluluklar, ailenin beklentileri ve yakın çevrenin fikirleri önem taşımaktadır. Kadınların eğitim düzeylerinin de kendi yaşamlarına ilişkin kararlarında ailelerinin etkisini azaltmadığı, Türkiye’den beyin göçü kapsamında yurt dışına giden kadınların göç süreçlerindeki kararlarına da ailelerinin dahil olduğu belirlenmiştir (Elveren ve Toksöz, 2018).

Bu bilgiler ışığında sorumluluk sahibi ve uyumlu kişilikteki kadınların aile içi rollerine sadakatleri ve onay beklentileri nedeniyle yurt dışına göç konusunda çekimser kalmaları beklenmektedir. Fazla düşünmeden ve müzakere etmeden, spontane şekilde karar verebilen ve yeniliklere, risklere açık olan dışa dönük kadınlar ise yurt dışına göç etmeyi daha fazla isteyecektir.

1.1.3. Yaşam Memnuniyetine İlişkin Hipotezler

H_{3a}: Z kuşağı kadınların yaşam memnuniyetleri azaldıkça göç etme istekleri artmaktadır.

H_{3b}: Yaşam memnuniyeti en düşük kadınlar, özgürce yaşamak ve kimlik ayrımcılığına uğramamak için göç etmek isteyen kadınlardır.

Yaşamın genel kalitesine ilişkin bilişsel değerlendirme olarak tanımlanan yaşam memnuniyetinin (Suldo, Riley ve Shaffer, 2006) arttırılması, insanların göç etmekteki amaçlarından biridir. Ancak yaşam memnuniyetinin çevresel şartlardan etkilenmeye ne kadar açık olduğu konusu tartışmalıdır. Konuyla ilgili “Aşağıdan yukarıya kuramlar” yaşam memnuniyetinin farklı sistemlerin (mikro, mezzo ve makro) her birine ilişkin memnuniyetin toplamını ifade ettiğini, dolayısıyla sağlıktan sosyal yaşama kadar farklı alanlarda sağlanacak iyileşmeyle yaşam memnuniyetinin de arttırılabileceğini savunmaktadır (Headey, 2014). “Yukarıdan aşağıya kuramlar” ise yaşam memnuniyetinin genetik eğilimler ve kişilik özellikleri tarafından belirlendiğini iddia etmektedir. Bu yaklaşımla ilişkilendirilebilecek şekilde hayatın kontrol edilebileceği inancına sahip olmayı ifade eden içsel bir özellik olan “iç

kontrol odaklılık” gençlikte yaşam memnuniyetinin önemli bir yordayıcısıdır (Park, 2004). Bireyin yaşama ilişkin olumsuzlukları dış sebeplerle ilişkilendirme eğilimine işaret eden “dış kontrol odaklılık” ise gençlerde düşük yaşam memnuniyetinin sebeplerindedir. Bu bilgiler ışığında yaşam memnuniyeti düşük gençlerin mutsuzluklarının sebebi olarak gördükleri dış etkenlerden uzaklaşmak amacıyla göç etme olasılıklarının artacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de 65 yaş üzeri bireylerden sonra en yüksek yaşam memnuniyetine 18-24 yaş arası gençler sahiptir (Türkmen ve Şen, 2022). Gençler ve ergenlerde yaşam memnuniyeti ailenin geliri düzeyi, cinsiyet vb değişkenlerden düşük düzeyde etkilenirken, hayatla ilgili amaçlara sahip olmak ve bu amaçlara ulaşmak için emek vermek yaşam memnuniyetini artırmaktadır (Diener, Lucas ve Oishi, 2005). Dolayısıyla yaşam memnuniyeti düşük gençler, kendilerine bir amaç hissi vereceği için de yurt dışına göç etmeyi isteyecektir. Bu nedenle yaşam memnuniyeti düşük gençlerin göç etme isteklerinin daha yüksek olacağı düşünülmektedir.

Aile, arkadaşlar, akranlar, öğretmenler gibi yakın sosyal çevre ilişkilerinden alınan destek ve onay da gençlerin yaşam memnuniyetini artırmaktadır (Park, 2004; You, Lim ve Kim, 2018). Taşındığı herhangi bir özellik nedeniyle yakın çevresinde kabul görmeyen, onaylanmadığını düşünen veya kabul görme ihtiyacıyla dilediği şekilde yaşayamayan gençlerin yaşam memnuniyetlerinin düşmesi ve yurt dışında yaşama isteklerinin artması beklenmektedir.

2. Araştırma Yöntemi

Nicel yapıdaki bu araştırma betimleyici niteliktedir. Z kuşağı kadınların yurt dışına göç etme isteklerinin araştırıldığı çalışmada kadınların yurt dışına göç istekliliği düzeyi ve yurt dışında yaşam amaçları genel tarama; kişilik özellikleri ve yaşam memnuniyetlerinin göç etme istekleri üzerindeki etkileri ise ilişkisel tarama yöntemiyle incelenmektedir. Araştırma, Üsküdar Üniversitesi Etik Kurulunun 30.04.2021 tarih ve 61351342/Nisan-2021-67 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

2.1. Örneklem

Günümüzde eğitim alınan sürenin uzaması ve yetişkinliğe geçiş yaşının ilerlemesi nedeniyle göç yaşı 20’li yaşların sonu ile 30’lu yaşların başına doğru erteleniyor olsa da göç istekliliği ve hareketliliği açısından gençlik hala en önemli dönemdir (Cairns, 2014). Bu nedenle bu araştırmanın örneklemini gençler olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan genç kadınların 70’i (%12) lise öğrencisi, 491 kadın (%88) ön lisans, lisans veya lisansüstü öğrencisi veya mezunudur. Katılımcıların 21’i evli (%3.7), 10’u (%1.7) çocuk sahibidir. 98 katılımcı kadının (%17) yurt dışına çıkma deneyimi bulunurken, 463 kadın daha önce yurt dışına çıkmamıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Verileri 2022 yılı Aralık ayında, internet tabanlı bir uygulama aracılığıyla toplanan araştırmada veri toplama araçları olarak “10 Maddelik Kişilik Envanteri” ve “Yaşam Memnuniyet Ölçeği” kullanılmıştır. “10 Maddelik Kişilik Envanteri” Gosling, Rentfrow ve Swan (2003) tarafından geliştirilmiş, Türkçe’ye Atak (2013) tarafından uyarlanmıştır. Kişilerin kendilerini tanımladıkları ve Beş Büyük Kişilik Modelindeki kişilik tiplerini temel alan ölçekte deneyime açıklık, sorumluluk sahibi olma, dışadönüklük, uysallık ve duygusal dengelilik olmak üzere beş temel kişilik özelliği incelenmektedir. Ölçek 7’li likert yapıdadır. “Yaşam Memnuniyeti Ölçeği” ise Diener ve arkadaşları tarafından (1985) geliştirilmiş; Türkçe uyarlaması Dağlı ve Bağsal (2016) tarafından gerçekleştirilmiştir. 7’li derecelendirmeli likert yapıdaki tek faktörlü ölçekte 5 madde yer almaktadır.

Katılımcıların yurt dışına göç etmeyle ilgili düşünceleri üçlü skalada incelenmiştir. “Yurt dışında yaşama konusundaki düşüncen hangisine uyuyor?” sorusunun cevabı olarak katılımcılara “Farklı bir ülkeye yerleşip devamlı orada yaşamak istiyorum”, “Yurt dışında geçici süreli yaşamak istiyorum” ve “Yurt dışında yaşamayı istemiyorum” seçenekleri sunulmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 25.0 (IBM SPSS Statistics for Windows, Version 25.0) paket programıyla analiz edilmiştir. Sürekli değişkenler ortalama \pm standart sapma, kategorik değişkenler

sayı ve yüzde olarak ifade edilmiştir. Gruplar arası farklılıkların belirlenmesi amacıyla çoklu grup analizleri (multi group analysis) AMOS yapısal eşitlik programı kullanılarak ANOVA t-testleri yapılmış ve testlere ilişkin ampirik sonuçlara yer verilmiştir.

3. Bulgular

Araştırma verilerine göre gruplar arası farklılıkların belirlenmesi için t-testi yapılmıştır. Çoklu grup analizleri için AMOS yapısal eşitlik programı kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerden Yaşam Memnuniyeti Ölçeği'nin Cronbach alfa değeri 0,850 olarak belirlenmiştir. 10 maddeli Kişilik Envanteri'nin genel Cronbach alfası değeri ise .677'dir. Yapılan analizlerin sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Katılımcıların yurt dışında ne kadar süreyle yaşamak istediklerine ilişkin frekans değerleri Tablo 1'de incelenmiştir.

Tablo 1: Yurt Dışında Gitme Sebepleri ve Süreleri Frekans Tabloları

Göç Nedeni	Yurt dışında yaşam		
	Kalıcı	Geçici	Olumsuz
Özgür şekilde yaşamak	44 (%43)	55 (%54)	2 (%2)
Geliri artırmak	54 (%24)	153 (%70)	14 (%6)
Eğitim almak	25 (%12)	151 (%76)	21 (%10)
Kimlik ayrıcalığına uğramamak	13 (%54)	10 (%41)	1 (%4)
Yurt dışında yaşayan aile üyeleriyle birleşme	3 (%16)	12 (%66)	3 (%16)

Tablo 1'e göre yurt dışında geçici süreyle yaşama konusunda en yüksek orana sahip grup, eğitim almak amacıyla göç etmek isteyenlerdir. Kalıcı şekilde yurt dışına yerleşme konusunda en istekli gruplar ise kimlik ayrıcalığına uğramamak isteyenler ve özgür şekilde yaşamak isteyenlerdir.

Tablo 2: Grupların Karşılaştırılmasına Yönelik Frekans Tabloları

Göç nedenleri	Göç nedenleri		
	Ortalama	N	%
Özgür şekilde yaşamak	2,42	101	%18
Kimlik ayrıcalığına uğramamak	2,50	24	%4.27
Geliri artırmak	2,18	221	%39.3
Eğitim almak	2,03	197	%35.11
Yurt dışında yaşayan aile üyeleriyle birleşme	2,00	18	%3.2

Tablo 2'de grupların karşılaştırması yapılmıştır. Üçlü skala kullanılarak bir ölçüm yapıldığı için bu grupların yurt dışında yaşama istekleri ortalamasının üzerindedir. (Genel ortalama 2,18.)

Tablo 3'te katılımcıların kişilik özellikleri ve yaşam memnuniyetleri arasındaki ilişkinin göç isteği üzerindeki etkileri incelenmiştir. Dışa dönüklük düzeyi ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkinin incelenmesi için öncelikle bireylerin dışa dönüklük düzeyleri belirlenmelidir. Bu işlem için bireylerin dışadönüklük düzeylerini ölçmede kullanılan iki soru bir araya getirilmiş ve ortaya çıkan yeni değişkenin medyanı alınmıştır. Medyan 5 olarak belirlenmiştir. Medyanın üstü dışadönüklüğü yüksek bireyler ve medyanın altı dışadönüklüğü düşük bireyler şeklinde kabul edilmiştir.

Bu aşamadan sonra bu iki grubun yaşam memnuniyet düzeyleri incelenmiştir. Bu amaçla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3: Dışa Dönüklük ve Yaşam Memnuniyeti Ortalamaları

Dışa Dönüklük	N	Ortalama
Düşük	199	2,590
Yüksek	296	2,950

Ortalamalar incelendiğinde dışa dönüklüğü yüksek olan bireylerin yaşam memnuniyeti ortalamalarının da (2,95) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre t testi analizlerine geçilmiştir.

Tablo 4: Dışadönüklük ve Yaşam Memnuniyetinin Karşılaştırılmasına Yönelik T Testi

Dışa Dönüklük	Levene Varyansların Eşitliği Testi		T Testi		
	F	p	t	ddf	P
Yaşam Memnuniyeti	,348	,556	- 4,660	493	,001

T testi sonuçlarına göre dışa dönüklüğü yüksek ve düşük bireylerin yaşam memnuniyetleri farklıdır (t=4,660; Anlam.= 0,001). Ortalamalar ile t testi sonuçları değerlendirildiğinde dışa dönüklüğü yüksek olan bireylerin yaşam memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Deneyime açık olma ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla öncelikli olarak bireylerin deneyime açık olma düzeylerinin belirlenmesi işlemi yapılmıştır. Bireylerin deneyime açık olma düzeylerini ölçmede kullanılan iki soru bir araya getirilmiş ve ortaya çıkan yeni değişkenin medyanı 5,50 olarak belirlenmiştir. Medyanın üstü deneyime açıklığı yüksek bireyler ve medyanın altı deneyime açıklığı düşük bireyler şeklinde kabul edilmiştir. Daha sonra bu iki grubun yaşam memnuniyet düzeyleri incelenmiştir. Bu amaçla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5: Deneyime Açıklık ve Yaşam Memnuniyeti Ortalamaları

Deneyime Açıklık	Gruplar	N	Ortalama
	Yaşam Memnuniyeti	Düşük	275
	Yüksek	286	2,705

Ortalamalar incelendiğinde deneyime açıklığı düşük olan bireylerin ortalamalarının (2,891) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu aşamadan, sonra t testi analizlerine geçilmiştir.

Tablo 6: Deneyime Açıklık ve Yaşam Memnuniyetinin Karşılaştırılmasına Yönelik T Testi

Deneyime Açıklık	Levene Varyansların Eşitliği Testi		T testi		
	F	p	t	df	p
Yaşam Memnuniyeti	,389	,533	2,566	559	,011

T testi sonuçlarına göre deneyime açıklık düzeyi yüksek ve düşük bireylerin yaşam memnuniyetleri farklıdır (t=2,566; Anlam.= 0,011). Ortalamalar ile birlikte t testi sonuçları değerlendirildiğinde deneyime açıklığı düşük bireylerin yaşam memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bireylerin dışa dönüklüğü yüksek –düşük ve deneyime açıklığı yüksek–düşük olarak ayrılmasından sonra bu dört düzeyin birarada değerlendirilmesi amacıyla iki yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 7: Grupların Ortalamalarının Karşılaştırılması

Dışa Dönüklük	Deneyime Açıklık	Ortalama	Std. Sapma	N
Düşük	Düşük	2,6325	,89236	123
	Yüksek	2,5211	,78661	76
	Toplam	2,5899	,85322	199
Yüksek	Düşük	3,1681	,77152	119
	Yüksek	2,8034	,84758	177
	Toplam	2,9500	,83593	296

Bu tabloda dört grubun ortalamaları ve her gruptaki birey sayıları verilmiştir. Bu aşamadan sonra grup ortalamaları arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla iki yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 8: Grup Ortalamalarının İki Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması

Değişkenler	Kareler Toplamı	df	f	p	Kısmi EtaKare
Dışa Dönüklük	18,928	1	10,433	,191	,913
Deneyimlere Açıklık	6,415	1	3,536	,311	,780
Dışa Dönüklük, Deneyimlere Açıklık	1,814	1	2,618	,106	,005

Anlamlılık düzeyleri 0,05'in altında olduğu için gruplar arasında yaşam memnuniyeti açısından farklılık yoktur.

Dışa dönüklük ve yurt dışında yaşam isteğinin karşılaştırılması

Tablo 9: Grup ortalamaları

	Dışa Dönüklük	N	Ortalama
Yurt dışında yaşama isteği	Düşük	185	2,16
	Yüksek	275	2,20

Tablo 10: T testi sonuçları

	Levene Varyansların Eşitliği Testi		T testi		
	F	p	t	df	p
Göç sebebi	,451	,502	-,782	458	,434

Analiz sonuçlarına göre dışa dönüklük düzeyi yüksek veya düşük olanların yurt dışına çıkma istekleri farklılık göstermemektedir. Ancak her iki grubun ortalaması 2'nin üzerindedir (2,16 ve 2,20). Bu sonuç her iki grubun da ortalamasının üstünde bir oranda gitme isteğine sahip olduğunu göstermektedir.

Deneyime açıklık ve yurt dışında yaşam isteğinin karşılaştırılması

Tablo 11: Grup ortalamaları

	Deneyime Açıklık	N	Ortalama
Göç sebebi	Düşük	259	2,05
	Yüksek	260	2,28

Tablo 12: T testi sonuçları

	Levene Varyansların Eşitliği Testi		T Testi		
	F	p	t	df	p
Yurt dışında yaşama isteği	31,136	,000	5,145	517	,001

Analiz sonuçlarına göre bireylerin yurt dışında yaşama istekleri, deneyime açıklık düzeylerine göre farklılaşmaktadır. Ortalamalarla birlikte değerlendirildiğinde (Düşük= 2,05; Yüksek= 2,28), deneyime açıklığı yüksek bireylerin yurt dışında yaşama istekleri daha fazladır. Bu sonuç istatistiki olarak anlamlıdır (Anlamlılık= 0,001).

Bireylerin uyumluluk ve sorumluluk sahibi olma düzeylerinin yüksek ve düşük olarak ayrılmasının ardından bu dört düzeyin birarada değerlendirilmesi amacıyla iki yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 13: Grupların Ortalamalarının Karşılaştırılması

Uyumluluk Düzeyi	Sorumluluk Sahibi Olma Düzeyi	Ortalama	N
Düşük	Düşük	2,13	142
	Yüksek	2,22	86
	Toplam	2,17	228
Yüksek	Düşük	2,19	138
	Yüksek	2,18	195
	Toplam	2,18	333

Bu tabloda dört grubun ortalamaları ve her gruptaki birey sayısı verilmiştir. Sonrasında grupların ortalamaları arasında farklılık olup olmadığının belirlenmesi için aşağıdaki analizler yapılmıştır.

Tablo 14: Grup Ortalamalarının İki Yönlü Analizi İle Karşılaştırılması

Değişkenler	Kareler toplamı	df	f	p	Kısmi EtaKare
Uyumluluk	,006	1	,019	,913	,018
	,297	1			
Sorumluluk Sahibi Olma	,197	1	,663	,565	,399
	,297	1			
Uyumluluk *Sorumluluk Sahibi Olma	,297	1	1,015	,314	,002
	163,079	557			

Yapılan analize göre gruplar arasında yurt dışında yaşama isteği açısından farklılık bulunmamaktadır.

Uyumluluk ile yurt dışında yaşama isteği arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla önce bireylerin uyumluluk düzeyleri belirlenmiş, sonrasında bu iki grubun yaşam memnuniyetleri incelenmiştir. Bu amaçla yapılan bağımsız örneklem t testi aşağıda sunulmuştur.

Tablo 15: Uyumluluk ve Yurt Dışında Yaşama İsteği Ortalamaları

	Uyumluluk Düzeyi	N	Ortalama
Yurt dışında yaşama isteği	Düşük	228	2,17
	Yüksek	333	2,18

Tablo incelendiğinde uyumluluk düzeyi düşük ve yüksek olan bireylerin ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Bu aşamadan sonra t testi analizine geçilmiştir.

Tablo 16: Uyumluluk ve Yurt Dışında Yaşama İsteğinin T testi ile Karşılaştırılması

	Levene Varyansların Eşitliği Testi		T testi		
	F	p	t	df	p
Yurt dışında yaşama isteği	,008	,928	,355	559	,723

Yapılan t testi analizi sonucunda, uyumluluk düzeyi düşük ve yüksek olan bireylerin yurt dışında yaşama istekleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($t= 0,355$; Anlamlılık= $0,723$).

Sorumluluk sahibi olma ile yurt dışında yaşama isteği arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla, öncelikli olarak bireylerin sorumluluk sahibi olma düzeylerinin belirlenmesi işlemi yapılmıştır. Bu aşamadan sonra bu iki grubun yaşam memnuniyet düzeyleri incelenmiştir. Bu amaçla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 17: Sorumluluk Sahibi Olma ve Yurt Dışında Yaşama İsteği Ortalamalar

	Sorumluluk Sahibi Olma	N	Ortalama
Yurt dışında yaşama isteği	Düşük	280	2,16
	Yüksek	281	2,19

Ortalamalar incelendiğinde, sorumluluk sahibi olma düzeyi düşük ve yüksek olan bireylerin ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Bu aşamadan sonra, t testi analizine geçilmiştir.

Tablo 18: Uyumluluk ve yurt dışında yaşama isteğinin t testi ile karşılaştırılması

	Levene Varyansların Eşitliği Testi				
	F	p	t	df	p
Yurt dışında yaşama isteği	1,014	,314	-,689	559	,491

Yapılan t testi analizi sonucunda sorumluluk sahibi olma düzeyi düşük ve yüksek olan bireylerin yurt dışında yaşama istekleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($t= 0,689$; Anlamlılık= $0,491$). Sonuç olarak, sorumluluk sahibi olma düzeyinin farklılaşması bireylerin yurt dışında yaşama isteğini değiştirmemektedir.

Bireylerin yurt dışında yaşama sebepleri ile yaşam memnuniyetleri ortalamalar üzerinden karşılaştırılmış ve yurt dışında yaşamak isteme sebeplerine göre yaşam memnuniyetlerinin değişip değişmediği incelenmiştir. Bu amaçla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 19: Yurt dışında yaşamak isteme sebebi ve yaşam memnuniyeti

Yurt Dışında Yaşama Sebepleri	Ortalama	N (Yüzde)
Özgür şekilde yaşamak	2,5267	101 (18)
Kimlik ayrıcalığına uğramamak	2,4417	24 (4,3)
Geliri artırmak	2,6525	221 (39,4)
Eğitim almak	3,0914	197 (35,1)
Yurt dışında yaşayan aile bireyleriyle birlikte olmak	3,3111	18 (3,2)
Toplam	2,7961	561 (100)

Tablo 19'daki sonuçlar incelendiğinde yaşam memnuniyeti en düşük grupların sırasıyla kimlik ayrımcılığına uğramamak, özgürce yaşamak ve gelirini artırmak isteyenler olduğu görülmektedir.

Çoklu Grup Analiz Sonuçları

Katılımcıların yurt dışına gitme istekleri arasında üç neden ön plana çıkmaktadır. Bu nedenler gelirden artış sağlamak, eğitim almak ve özgürce yaşamaktır. Diğer nedenler çok düşük oranda seçtikleri için bu analize dahil edilmemiştir. Aşağıda sonuçları sunulan analizdeki amaç, her grup için yaşam memnuniyeti ve yurt dışına çıkma isteği arasındaki ilişkinin ayrı ayrı incelenmesidir.

Tablo 20: ANOVA farklılık analizi

	Kareler toplamı	df	f	p
Gruplar arası farklılık	36,851	4	13,480	,000

Tablo 21: Yurt dışında yaşamak isteme sebeplerine göre, yaşam memnuniyeti ve yurt dışında yaşam isteği arasındaki ilişkinin karşılaştırılması

Göç İsteği Nedenleri	Değişkenler	Regresyon katsayısı	sst	T	pp
Özgürce yaşamak	Göç Sebebi <--- Yaşam M.	-,325	,064	-3,447	,001
Geliri artırmak	Göç Sebebi <--- Yaşam M.	-,097	,42	-1,440	,150
Eğitim almak	Göç Sebebi <--- Yaşam M.	-,195	,40	-2,779	,005

Analiz sonuçlarına daha özgür şekilde yaşamak isteyenlerin yaşam memnuniyeti düzeyleri ile göç etme istekleri arasında negatif ilişki bulunmaktadır. (Regresyon ağırlığı= -0,325; t değeri= -3,447; P=0,001) Aynı durum eğitim amaçlı göç etmek isteyenler için de geçerlidir. (Regresyon ağırlığı= -0,195; t değeri= -2,779; P=0,005) Ancak gelir artışı için göç etmek isteyenlerin yaşam memnuniyet düzeylerinin, yurt dışında yaşama istekleri üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır. (Regresyon ağırlığı= -0,97; t değeri= -1,440; P=,150)

4. Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma, Z kuşağı gençlerin yurt dışına göç isteklerini belirttikleri sosyal medya paylaşımlarının araştırmacıda uyandırdığı merak sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmacının gözlemleriyle uyumlu şekilde katılımcı genç kadınların büyük bölümü yurt dışına göç etme konusunda isteklidir. 561 katılımcıdan 381'i (%67) geçici süreyle, 139'i (%24) ise kalıcı olarak farklı bir ülkede yaşamak istemektedir. Yalnızca 41 (%7) katılımcı yurt dışında yaşamak istemediğini belirtmiştir.

2000'li yıllarda Türkiye gibi ülkelerde kadınların çalışma ve gelirden artış yanında farklı arayışlarla (kadın-erkek eşitliği, yoksulluğu azaltıcı politikalar, daha iyi eğitim gibi) Avrupa'ya göç etmek istedikleri ve bu isteğin temelinde medya, popüler kültür ve siyasetteki hakim söylemlerin etkisinin bulunduğu iddia edilmektedir (Timmerman, Hemmerichs ve Lou De Clerck, 2014). Sosyal medya kullanımının bu anlamda daha ciddi bir etki oluşturarak genç kadınlar açısından yurt dışında yaşamı cazip bir seçenek haline getirdiği, göçle ilgili bilinmezlikleri ve kaygıları ortadan kaldırarak göç isteğini artırdığı düşünülebilir. Nitekim hedef ülkenin sosyal medya kullanıcılarının günlük yaşamlarıyla ilgili, kimi zaman yanıltıcı ve yapay bir iyimserlik de aşıl原因 paylaşmaların göçmen yaşantısıyla ilgili umutları arttırarak genç takipçileri göçe özendirildiği bilinmektedir (Dekker ve Engbersen, 2014).

Dünyanın farklı ülkelerinden kadınlar farklı amaçlarla göç edebilmektedir. Türk kadınları ise genellikle yurt dışında yaşayan aileyle birleşim veya evlilik gibi amaçlarla göç etmektedir. Bu araştırmada Z kuşağı kadınların yurtdışında yaşama istekleriyle en sık ilişkilendirdikleri amacın gelirden artış sağlamak olacağı öngörülmüş ve bu yöndeki hipotez doğrulanmıştır. Buna göre genç kadınlar yurt dışında yaşamayı en çok (%39) gelirden artış sağlamak için istemektedirler.

Araştırmanın örneklemini genç kadınlar olmasına rağmen yurt dışına göçün en sık belirtilen amacının erkek göçleriyle ilişkilendirilen 'gelirden artış sağlamak' olması Türkiye'de genç işsizlik oranlarındaki artışla açıklanabilir (Yazar Aslan, 2015; Altuntaş, 2019). İşsizlik oranları ve dolayısıyla işsizlik kaygısı her iki cinsiyetten gençleri etkilese de kadın işsizliğinin her dönem daha yüksek olduğu bilgisi bu noktada hatırlatılmalıdır (Apaydın, 2018; Bayrak, 2020). Gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelere gençlerde yurt dışına göç isteği, işsizliğin arttığı ekonomik daralma dönemlerinde veya yaşanan ülkenin kişisel hedefler için uygun fırsatlar sunmadığı hissedildiğinde artmaktadır (Cairns, Growiec ve Smyth, 2012; Cairns, 2014; Dibeh, Fakh ve Marrouch, 2017). Avrupa Birliği ülkelerindeki gençleri inceleyen bir çalışmada genç işsizlik oranları yükseldikçe yüksek eğitimli gençlerin yurt dışına göç etme isteklerinin arttığı, ortaöğrenim mezunu çalışan gençlerin ise ülkelerinde kalmayı

tercih ettikleri belirlenmiştir (Van Mol, 2016). Söz konusu araştırmalarla uyumlu şekilde bu araştırmada da katılımcıların büyük bölümünün ön lisans ve lisans düzeyinde eğitime sahip olması, yurt dışına çıkış isteğini arttıran bir etken olarak değerlendirilebilir.

Kadınların göç isteklerinin en yaygın ikinci sebebi (%35) beşeri sermaye yatırımlarından biri olan eğitime yöneliktir. Türkiye’de eğitim imkanları kadınlar ve erkekler için eşit olduğu, her düzeyde eğitim ücretsiz şekilde alınabildiği ve Z kuşağı kadınlar Türkiye tarihinde en yüksek okullaşma ve yükseköğrenime devam oranlarına sahip nesil oldukları için söz konusu isteğin eğitimin niteliğiyle veya belirli bir alanda eğitim alma hedefiyle ilişkili olması yüksek olasılıktır. Eğitim amaçlı göçlerin büyük oranda kaynak ülkeye dönüşle sonlandığı bilinmektedir (Krannich ve Hunger, 2022). Bu araştırmada da eğitim amaçlı göç etmek isteyenler, yurt dışında yaşamayı en yüksek düzeyde ‘geçici süreyle’ isteyen grup olmuştur.

Kadınların kişilik özelliklerinin ve yaşam memnuniyetlerinin göç isteklerini nasıl etkilediği incelenmiştir. Buna göre dışa dönüklüğün yüksek olması yüksek yaşam memnuniyetiyle, deneyime açıklığın yüksek olması ise düşük yaşam memnuniyetiyle ilişkilidir. Deneyime açıklığın yaşam memnuniyeti ile nasıl bir ilişki içinde olduğu tartışılmakta olan bir konudur. Zira temelde yeni fikirlere, farklı sosyal ortamlara ve yeni deneyimlere açıklık gibi olumlu çağrışımları olan bir kişilik özelliğinin yüksek yaşam memnuniyeti getirmesi beklenir. Nitekim bu ilişkiyi ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Mayungbo, 2017; Schimmack, 2004; Zalewska ve Zwierchowska, 2022). Ancak deneyime açıklığın yüksek olması, kişinin çevresel şartlara ilişkin farkındalığını artırmakta ve olumlu şartlar kadar olumsuzluklardan da önemli şekilde etkilenmesine yol açarak yaşam memnuniyetini düşürebilmektedir (DeNeve ve Cooper, 1998; Hossienkhanzadeh ve Taher, 2013). Bu çalışmada da kadınların deneyimlere açıklığının düşük yaşam memnuniyeti ve yüksek göç etme isteğiyle ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların karar verme stillerinin de göç etme istekleri üzerinde belirgin etkiye sahip olacağı beklenmiştir. Buna göre kadınların uyumluluk ve sorumluluk sahibi olma düzeyleri arttıkça aile içi sorumlulukları ve kendilerine yönelik toplumsal beklentileri göz önünde düzeylerinin artacağı ve bunun sonucunda göç etme isteklerinin düşeceği öngörülmüştür. Ancak analiz sonuçları uyumluluk ve sorumluluk sahibi olma düzeylerinin düşük veya yüksek olmasının, kadınların göç istekliliğini anlamlı düzeyde etkilemediğini göstermiştir.

Z kuşağı kadınlar arasında yurt dışına kalıcı olarak yerleşme isteğine en yüksek düzeyde ‘kimlik ayrımcılığına uğramama’yı ve ‘özgür şekilde yaşama’yı amaçlayan kadınların sahip olduğu belirlenmiştir. Bu kadınlar ayrıca yaşam memnuniyeti en düşük grupları oluşturmaktadır ve yaşam memnuniyetleri düştükçe yurt dışına göç etme istekleri artmaktadır. 1990’lardan bu yana genç göçlerinin itici ve çekici faktörler veya sosyal, ekonomik, siyasi sebepler gibi klasik yaklaşımlarla doğru şekilde açıklanmasının mümkün olmadığı düşüncesiyle farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Örneğin Badawia (2002; akt: Geisen, 2010) eğitimin, yerel kültürün birey üzerindeki etkilerini hafiflettiğini, bu sayede özellikle iyi eğitilmiş gençlerin göç ederek farklı toplumlar ve kültürler içinde yerel kodlardan sıyrılarak özgürlük ve otonomi içinde yeni kimlikler inşa etmek istediklerini belirtmektedir. Bu çalışmada katılımcıların %22’sinin özgürlük ve kimliğin korunması amaçlarıyla göç etmek istemesi bu tür yaklaşımlarla anlaşılmalıdır. Bu amaçla öncelikle yaşam memnuniyetine ilişkin sonuçlar incelenecektir.

Ergenlik ve gençlik döneminde yaşam memnuniyetinin en önemli belirleyicisinin aile ve arkadaşlar başta olmak üzere yakın sosyal çevreyle kurulan ilişkiler olduğu bilinmektedir. Bu ilişkilerin kalitesi ile yakın sosyal çevreden alınan onay ve destek arttıkça gençlerin yaşam memnuniyetleri de artmaktadır. Nitekim farklı çalışmalarda da aile başta olmak üzere yakın sosyal çevreyle kurulan ilişkilerin ergenlik ve gençlik dönemlerinde hem yaşam memnuniyetinin hem de gelecekteki olası bir göçün en önemli belirleyicileri oldukları belirlenmiştir. Dolayısıyla özgürce yaşamak ve kimlik ayrımcılığına uğramamak için göç etmek isteyen kadınların, taşıdıkları çeşitli özellikler veya yaşam tarzları nedeniyle yakın sosyal ağlarından destek alamadıkları, belki dışlandıkları veya sahip oldukları sevgi ve onayı kaybetmemek için kendi özgürlüklerini kısıtlamak zorunluluğu hissettikleri düşünülebilir. Bütün bu olasılıkların yaşam memnuniyetini azaltıcı etki oluşturması ise beklendik bir sonuçtur. Dolayısıyla bu gençler açısından yurt dışına göç etmek, diledikleri gibi yaşayarak da kabul göreceklere yeni bir dünyaya erişim anlamına geliyor olabilir. Toplum içinde kendini özgür hissetmeyen veya ayrımcılığa uğradığını düşünen gençlerin farklı bir ülkeye kalıcı olarak yerleşme isteklerinin bu bilgiler ışığında okunmasının açıklayıcı olacaktır.

Farklı bir ülkeye göç etmenin kadınları ne derece özgürleştirdiği ise ayrı bir tartışmadır. Türkiye'nin Avrupa'ya yoğun göç verdiği ilk yıllardaki kadınların deneyimlerini bu bağlamda inceleyen farklı çalışmalar yapılmıştır. Bu ilk dönemde kadınların çok büyük bölümü aile birleşimi veya çalışma amacıyla göç ettiğinden bir özgürleşme amacıyla yola çıktıklarını söylemek elbette mümkün değildir. Ancak döneme ilişkin çalışmalarda Avrupalıların, ülkelerine göç eden kadınların özgürleşecekleri yönünde bir algıya sahip olduklarından bahsedilmektedir. Elbette farklı kültürlerden düşük eğitim düzeyine sahip kadınların, emek yoğun ve düşük ücretli işlerde güvencesiz şekilde çalıştırılarak özgürleşmelerini beklemek rasyonel değildir. Nitekim Avrupa'ya göç eden diğer gelişmekte olan ülke kadınları gibi Türk kadınlarının da ailelerindeki erkekler karşısında konumları veya aile içindeki rollerinin değişmediği; çalışmanın ise bu kadınlar açısından ekonomik bağımsızlıktan ziyade ev içi sorumluluklar yanında ev dışında da çalışarak iş yükünün artması sonucunu doğurduğu görülmüştür (Kadioğlu, 1994; Morokvašic, 1984).

Özetle kadınların gelişmiş ülkelere yönelik ilk önemli göç dalgaları, gelişmiş ülkelerin kendi vatandaşı kadınlara sağladığı kazanımlardan göçmen kadınların yararlanmadığı ve dolayısıyla özgürleşemedikleri bir dönem olmuştur. Öte yandan özellikle geleneksel toplumlardan Avrupa'ya yapılan kadın göçlerine ilişkin yakın tarihli çalışmalar da benzer sonuçlar vermektedir. Örneğin Cheung ve Phillimore, 2013 yılında İngiltere'deki mültecilerle yaptıkları çalışmada kadın göçmenlerin öznel iyi oluşlarının erkeklerden daha düşük olduğunu, özellikle de kadın, Müslüman ve Afrikalı kadınların göçten olumsuz etkilendiklerini belirlemişlerdir. Göçmen kadınların eğitim düzeylerinin düşük olmasının gelişmiş ülkelerde ekonomik bağımsızlık ve otonomi kazanamamalarına sebep olduğu düşünülebilir. Ancak bilindiği üzere kendi ülkesinden daha gelişmiş bir ülkeye göç eden kadınların sosyal statü kaybı riskleri artar (Jolly, Reeves ve Piper, 2005). Zira bu kadınlar kendi ülkelerinin standartlarına göre eğitilmiş ve kalifiye olsalar da göç ettikleri gelişmiş ülkelerde düşük nitelikli işgücü olarak değerlendirilme ve düşük nitelikli işlerde çalıştırılma riski taşımaktadır. Nitekim OECD ve Avrupa Birliği ülkelerinde kadın göçmenlerin işsizlik oranlarının erkek göçmenlerden yüksek olduğu ve bu sorunun yalnızca kadınların düşük eğitimlilikleriyle açıklanamadığı; iş bulabilenlerin ise büyük bölümünün ise yarı zamanlı, düşük ve orta vasıflılık gerektiren işlerde çalışabildikleri belirtilmektedir. OECD ülkelerinde kadın göçmenlerin %36'sı yaptığı iş için fazla niteliklidir (Petrozziello, 2013; Arslan, 2014; OECD, 2020).

Bu bilgiler ışığında genç kadınlar için "özgürce yaşamak" ifadesinin ne ifade ettiğinin anlaşılmasının ve ayrıca gençlere, farklı bir ülkede yaşamının hangi koşullar altında gerçekten özgürleştirici olabileceği konusunda gerçekçi bir projeksiyon çizilmesinin gerekli olduğu değerlendirilmektedir. Gençlik çalışmaları ve gençlere yönelik projelerde bu tür güncel konuların dikkate alınması uygun bir yaklaşım olabilir.

Bu araştırmanın örneklemini 1997-2005 yılları arasında doğmuş kadınlardan oluşmaktadır. Bu nedenle sonuçların erkeklere veya farklı yaş kuşaklarından bireylere genellenmesi; ayrıca araştırma Z kuşağına odaklanmasına rağmen katılımcı alt yaşının 18 olarak belirlenmesi nedeniyle kuşağın tamamına genellenmesi yanıltıcı olabilir. Çalışmanın her iki cinsiyetten Z kuşağı gençlerin katılımıyla tekrarlanması, cinsiyet etkeninin göç istekliliği üzerindeki etkilerinin tam olarak anlaşılması açısından faydalı olacaktır. Bu çalışmada ayrıca kişilik özellikleri ve yaşam memnuniyetinin göç isteği üzerindeki etkileri de incelenmiştir. Ancak göç etme isteğiyle göç etme eylemi farklıdır. Bu nedenle söz konusu iki değişkenin göç kararı üzerindeki gerçek etkilerinin anlaşılması için çalışmanın yurt dışına göç etmiş genç kadınlarla tekrarlanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Altuntaş, M. (2019). Türkiye'de genç işsizliği: Bir alan araştırması (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi.
- Apaydın, F. (2018). Türkiye'de işsizliğin karakteristiklerinin incelenmesi. *Süleyman Demirel Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1(30),159-200.
- Arslan, C. et al (2014) A New Profile of Migrants in the Aftermath of the Recent Economic Crisis, OECD Social, Employment and Migration Working Paper, No. 160
- Atak, H. (2013). The Turkish Adaptation of the Ten-Item Personality Inventory. *Archives of Neropsychiatry*, 50: 312-319.
- Bayrak, Y. (2020). *Türkiye'de genç işsizliği ve yükseköğretim öğrencileri arasında işsizlik kaygısı: Bir alan araştırması örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Bayram, N., Aydemir, M. (2017). Decision-Making Styles and Personality Traits. *International Journal of Recent Advances in Organizational Behaviour and Decision Sciences*, 3(1), 905-915.
- Birchall, J. (2016) Gender, Age and Migration: An extended briefing, BRIDGE, UK: Institute of Development Studies.
- Cairns, D., Smyth, J. (2011). I wouldn't mind moving actually: Exploring student mobility in Northern Ireland. *International Migration*, 49(2), 135-161.
- Cairns, D., Growiec, K., Smyth, G. (2012). Spatial reflexivity and undergraduate transitions in the Republic of Ireland after the Celtic Tiger, *Journal of Youth Studies*, 15(7), 841-857.
- Cairns, D. (2014). I wouldn't stay here': economic crisis and youth mobility in Ireland, *International Migration*, 52 (3), pp. 236-249.
- Campbell, P. (2019). Dispositional traits and internal migration: Personality as a predictor of migration in Australia, *Journal of Research in Personality*, 78, 262-267.
- Dağlı, A., Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59).
- Dekker, R., Engbersen, G.B.M. (2014). How social media transform migrant networks and facilitate migration. *Global Networks (Oxford): A Journal of Transnational Affairs*, 14(4), 401-418.
- DeNeve, K.M., Cooper, H. (1998). The happy personality: a meta-analysis of 137 personality traits and subjective well-being. *Psychol Bull*, 124(2),197-229.
- Dibeh, G., & Fakihi, A., Marrouch, W. (2017). Decision to Emigrate Amongst the Youth in Lebanon. IZA Discussion Papers 10493, Institute of Labor Economics (IZA).
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1),71-75.
- Diener, E., Lucas, R. E., Oishi, S. (2005). Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of Positive Psychology* (pp. 63-73). New York, NY: Oxford.
- El Othman, R., Hallit, R. et al. (2020). Personality traits, emotional intelligence and decision-making styles in Lebanese universities medical students. *BMC Psychology*, 8, 46.
- Elveren, A., Toksöz, G. (2018). Türkiye'de Beyin Göçü Yazını ve Bir Alan Araştırması. *Gürhan Fişek'in İzinde Ortak Emek Ortak Eylem* içinde. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Fleury, A. (2016). Understanding Women and Migration: A Literature Review. Global Knowledge Partnership on Migration and Development. KNOMAD Working Paper, 8.
- Fouarge, D., Özer, M. N., & Seegers, P. (2019). Personality traits, migration intentions, and cultural distance. *Papers in Regional Science*, 98(6), 2425-2454.
- Geisen, T. (2010). New Perspectives on Youth and Migration Belonging, Cultural Repositioning and Social Mobility. In: Cairns, D. (eds) *Youth on the Move*. VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Gosling, S. D., Rentfrow, P. J., Swann, W. B., Jr. (2003). A very brief measure of the Big-Five personality domains. *Journal of Research in Personality*, 37(6), 504-528.
- Hadler, M. (2006). Intentions to migrate within the European Union: A challenge for simple economic macro-level explanations. *European Societies*, 8(1): 111-140.
- Hall, S. (2021). Youth, Migration and Development: A New Lens for Critical Times. KNOMAD Paper No 41, World Bank, Washington, DC.
- Headey, B. (2014). Bottom-Up Versus Top-Down Theories of Life Satisfaction. In: Michalos, A.C. (eds) *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research*, Springer, Dordrecht.
- Jokela, M. (2008). Personality predicts migration within and between U.S. states. *Journal of Research in Personality*, 43(1),79-83.
- Jolly S., Reeves H., Piper N. (2005). Gender and Migration Overview Report. Institute of. Development Studies.

- Kadioglu A. (1994). Migration experiences of Turkish women: notes from a researcher's diary. *International Migration*, 35(4), 537-57.
- Krannich, S., Hunger, U. (2022). Should they stay or should they go? A case study on international students in Germany. *Comparative Migration Studies*, 10(1):39.
- Kosack, G. (1976). Migrant women: the move to Western Europe — a step towards emancipation? *Race & Class*, 17(4), 369–380.
- Koşar-Akçapar, Ş. (2007). Batı Avrupa'da yaşayan Türk 'ithal gelinler' ve entegrasyon sorunları: Belçika örneği. *Kökler ve Yollar Türkiye'de Göç Süreçleri*. A. Kaya ve B. Şahin (Derl.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- McAdam, M., (2020). COVID-19 impacts on the labour migration and mobility of young women and girls in South-East Asia and the Pacific. International Organization for Migration (IOM). Geneva.
- Morokvašić, M. (1984). Birds of Passage are also women... *International Migration Review*, 18(4), 886–907.
- Park, N. (2004). The role of subjective well-being in positive youth development. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591, 25-39.
- You, S., Lim, S.A., Kim, E.K. (2018). Relationships between social support, internal assets, and life satisfaction in Korean adolescents. *Journal of Happiness Studies*, 19(3), 897-915.
- Petrozziello, A. (2013) Gender on the Move: Working on the Migration-Development Nexus from a Gender Perspective. Santo Domingo, Dominican Republic: UN Women.
- Salih, R. (2011). The Relevance of Gender in/and Migration, [Migration Policy Centre], [CARIM-South], CARIM Research Report, 2011/06, Gender and Migration Series.
- Schimmack U, Oishi S, Furr RM, Funder DC. Personality and life satisfaction: a facet-level analysis. *Pers Soc Psychol Bull*, 30(8).
- Scott, S.G., Bruce, R.A. (1995). Decision-making style: the development and assessment of a new measure. *Educational and Psychological Measurement*. 55(5), 818–31.
- Shihadeh, E. S. (1991). The prevalence of husband-centered migration: Employment consequences for married mothers. *Journal of Marriage and the Family*, 53(2), 432.
- Suldo, S. M., Riley, K. N., & Shaffer, E. J. (2006). Academic Correlates of Children and Adolescents' Life Satisfaction. *School Psychology International*, 27(5), 567–582.
- Şimşek, E.Ş. (2013). Türkiye'de uluslararası göç sürecinde geride kalan kadınlar: 1960- 1990 Denizli Örneği. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 155-192.
- Taher, M., Hossienkhanzadeh, A.A. (2013). The Relationship between Personality Traits with Life Satisfaction. *Sociology Mind*. 03. 99-105.
- Türkmen, A.C., Şen, H. (2022). Investigation of factors affecting life satisfaction of individuals with ordinal regression analysis, *Researcher*, 2(2), 57-72.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2022). *Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2021/2022*. https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=460
- Timmerman, C., Wets, J. (2011). Marriage Migration and the Labor Market. *Nordic Journal of Migration Research*. 1. 10.2478/v10202-011-0009-x.
- Timmerman, C., & Hemmerchts, K. (2015). The relevance of a 'culture of migration' and gender dynamics in understanding migration aspirations in contemporary Turkey. In N. Abadan-Unat, & G. Mirdal (Eds.), *Emancipation in exile. Perspectives on the empowerment of migrant women* (pp. 219–236). İstanbul: Bilgi University Press.
- TÜİK. (2020, Ekim). *Uluslararası Göç İstatistikleri*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2019-33709>
- UNDESA (2015) *Trends in international migration, 2015*. POPFACTS No.2015/4, United Nations Department of Economic and Social Affairs.
- Van Mol, C. (2016). Migration aspirations of European youth in times of crisis, *Journal of Youth Studies*. 9(10), 1303-1320.

- Vandenbrande, T., Coppin, L., van der Hallen, P., Ester, P., Fourage, D., Fasang, A., Geerdes, S., Schömann, K. (2006). *Mobility in Europe. Analysis of the 2005 Eurobarometer Survey on Geographical and Labour Market Mobility*. Luxembourg: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.
- Wenger, N.K., et al. (1984). Assessment of quality of life in clinical trials of cardiovascular therapies. *The American Journal of Cardiology*, 54, 908-913.
- Yazar Aslan, B. (2015). Genç işsizliğe yönelik alan araştırması: Üniversite öğrencileri arasında kaygı ve umutsuzluk. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 6(2),71-86.
- Yeditepe Üniversitesi. (2020). *Gençlerin yüzde 76'sı daha iyi bir gelecek için yurt dışında yaşamak istiyor*. <https://yeditepe.edu.tr/tr/genclerin-yuzde-76si-daha-iyi-bir-gelecek-icin-yurt-disinda-yasamak-istiyor>
- YÖK. (2022, Aralık). Öğrenim düzeyine göre öğrenci sayısı. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Zalewska, A.M., Zwierzchowska, M.. (2022). personality traits, personal values, and life satisfaction among Polish nurses. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18;19(20), 13493.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).